

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ
ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ

освітній ступінь бакалавр

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 016 Спеціальна освіта; 012 Дошкільна освіта

освітня програма Спеціальна освіта. Логопедія

Дошкільна освіта. Корекція мовленнєвих порушень
дітей дошкільного віку (за скороченим строком навчання)

тип дисципліни вибіркова

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної педагогіки, дошкільної
початкової та спеціальної освіти,
протокол № 8 від «08» сичн 2020р.

Завідувач кафедри И доц. Іванова Д. Г.

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти
педагогічного факультету

к. пед. н. Сич Ю. І.

Розробники програми: Талмач Юлія Борисівна, викладач кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Рецензент програми: Іванова Дора Георгіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	28	8
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	20	4
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3, 4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 5, 7	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 4	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система принципів, форм і методів логопедичної роботи.

Метою вивчення дисципліни є: принципів і методів логопедичної роботи, найбільш поширених мовленнєвих порушень, етапів корекційної роботи та успішного застосування їх на практиці.

Передумови для вивчення дисципліни курсу «Методика логопедичної роботи». Основними завданнями курсу являється формування у студентів теоретичних і практичних уявлень про обстеження дітей з мовленнєвими порушеннями, аналіз даних анамнезу і комплексне обстеження дітей із ЗНМ, здійснення обумовленого відбору методичних засобів і прийомів корекції і мовленнєвого дефекту.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна педагогіка, корекційна педагогіка, спеціальна методика викладання навчальних дисциплін, психологія, спеціальна психологія, дитяча невропатологія, дитяча психіатрія, психопатологія.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

✓ основні закономірності розвитку дитячого мовлення;

- ✓ теоретичні основи логопедії;
- ✓ загальну характеристику мовленнєвих порушень, які зустрічаються у дошкільному та шкільному віці;
- ✓ шляхи та методи подолання порушень;
- ✓ специфіку корекційно-виховної роботи; загальні принципи та прийоми подолання відхилень у мовленнєвому розвитку; взаємозумовленість мовленнєвих порушень та загального розвитку дитини.

2. *Уміння:*

- ✓ здійснювати корекційне навчання та виховання дітей;
- ✓ проводити корекційні заняття, співставляти методи та прийоми логопедичного впливу, оцінювати результативність роботи;
- ✓ виявляти різницю між фізіологічними особливостями дитячого мовлення та його станом при патологічних порушеннях;
- ✓ виявляти відхилення у мовленнєвому розвитку дітей;
- ✓ аналізувати ефективність педагогічного процесу з точки зору якості роботи над мовленням дітей;
- ✓ розбиратися в характері порушень та дефектів мовлення та їх причинах;
- ✓ володіти необхідними методами й прийомами та навичками й уміннями корекційно-педагогічної роботи;

3. *Комунікація:*

- ✓ проводити бесіди з дітьми, вихователями, батьками;

4. *Автономність та відповідальність:*

- ✓ проводити підбір тематичного, дидактичного матеріалу;
- ✓ проводити аналіз медико-педагогічної документації та спеціальної літератури.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Особливості розвитку мовленнєвої функції в онтогенезі	10	6	4	-	-	18	4	2	2	-	-	27
2.	Механізми та структура порушень мовленнєвої діяльності в дітей у різні вікові періоди розвитку	14	8	6	-	-	18	2	2		-	-	27
3.	Порушення звукової та смислової сторони мовлення в дітей з	14	8	6	-	-	18	4	2	2	-	-	27

	нормою слуху, зору та інтелекту												
4.	Особливості логопедичної роботи при складних порушеннях мовлення	10	6	4	-	-	18	2	2		-	-	27
Разом:		48	28	20	-	-	72	12	8	4			108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Характеристика критичних періодів розвитку дитячого мовлення. Особливості розвитку мовлення дітей від народження до першого року життя. Основні закономірності нормального розвитку дитячого мовлення у різні вікові періоди розвитку. Класифікація голосних і приголосних звуків.

Тема 2. Технологія логопедичного обстеження з урахуванням віку та структури дефекту. Основні причини порушення звуковимови в дітей з нормальним інтелектом і слухом. Фактори, які сприяють виникненню різних форм мовленнєвих порушень. Механізми, симптоматика, структура порушень мовленнєвої діяльності та відповідні задачі корекційного впливу.

Тема 3. Принципи корекційної роботи з розвитку усного мовлення в дітей із ЗНМ, етапи корекції. Особливості оволодіння грамотою дітей із різним рівнем ЗНМ. Роль ігрових прийомів у роботі з дошкільниками при ЗНМ.

Тема 4. Зміст поняття «фонетико-фонематичний недорозвиток», причини та симптоматика даного порушення. Характеристика патологічних мовленнєвих порушень, які виникають при фонетико-фонематичному недорозвитку у дітей дошкільного віку: Етапи і основні методи логопедичної роботи при фонетико-фонематичному недорозвитку.

Тема 5. Особливості логопедичної корекції при роботі над диханням, артикуляцією та звуковимовою. Умови і особливості проведення артикуляційної гімнастики при відкритій органічній ринолалії. Послідовність при роботі над звуковимовою: етап корекції звуковимови; етап повної автоматизації нових навичок. Загальна характеристика дизартричних розладів. Клініка, симптоматика і причини виникнення різних форм дизартрії.

5.2. Тематика практичних занять.

Практичні заняття 1-2. Тема. Особливості розвитку мовленнєвої функції в онтогенезі.

Практичні заняття 3-5. Тема. Механізми та структура порушень мовленнєвої діяльності у дітей в різні вікові періоди розвитку. Особливості обстеження мовлення дітей дошкільного віку: збір анамнезу; історія розвитку мовлення.

Практичні заняття 6-8. Тема. Порушення звукової та смислової сторони мовлення в дітей з нормою слуху, зору та інтелекту.

Практичні заняття 9-10. Тема. Особливості логопедичної роботи при складних порушеннях мовлення.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
1.	<i>Підготовка до лекційних та семінарських занять</i>	20	20	<i>Конспект</i>
2.	<i>Підготовка до проміжного контролю</i>	4	4	<i>Модульна контрольна робота</i>
8.	<i>Виконання індивідуальних завдань:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>опрацювання наукових статей;</i> ✓ <i>підготовка проекту;</i> ✓ <i>підготовка до презентації результатів дослідження.</i> 	12 12 10 14	24 20 20 20	<i>Анотації наукових статей</i> <i>Проект</i> <i>Презентація</i>
Разом		72	108	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

Основні:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

2. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київськ. ун-тімені Бориса Грінченка, 2012.

3. Ефименкова Л.Н. Формирование речи у дошкольников. – М.: Просвещение, 1981. – 112 с.

4. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филічева Т.Б. Преодоление задержки речевого развития у дошкольников. – М.: Просвещение., 1973.

5. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчально-методичний посібник. - К: ВД «Слово», 2010. - 285 с.

6. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім удошкільних закладах / за ред. А.М.Богуш. –К.: Вища школа, 1992 –413с.

7. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту: В.О. Огнев'юк; наук.ред. Н.В. Кудикіна, В.У. Кузьменко; авт. кол. Е.В. Белкіна, Н.І.Богданець-Білоskalенко, О.Л. Богініч, З.Н. Борисова, М.С. Вашуленко та [ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ.

ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012.

8. Миронова С.А. Развитие речи дошкольников на логопедических занятиях – М.: Просвещение, 1991.

9. Соботович Е.Ф. Нарушения речевого развития у детей и пути их коррекции. – К.: ИСДО, 1995.

10. Филичева Т.Б., Н.А. Чевелева. Логопедическая работа в специальном детском саду. – М.: Просвещение, 1987.

Перелік першоджерел для конспектування

1. Волкова Л.С. Логопедія. М.: Просвещение, 1989.

2. Хрестоматія з логопедії. / За ред. Шеремет М.К. К.: КНТ, 2006. 360 с

3. Трохимова Н.М., Дуванова С.П., Трохимова Н.Б., Пушкина Т.Ф. Основы специальной педагогики и психологи. – Спб.: Питер, 2005. – 304 с. – (серия «Учебное пособие»)

4. Правдина И.В. Логопедия. – М.: Просвещение, 1973.

5. Конопляста С.Ю., Рождественська М.В. Ранній дитячий аутизм. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004.

6. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учебное пособие / Под ред. А.А.Лудченко. – 2-е изд., стер. – К.: Ово «Знания», КОО, 2001. – 113 с.

Джерело: *Логопедія [Текст] : підручник / за ред. М. К. Шеремет. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К. : Слово, 2010. - 672 с. - ISBN 978-966-194-053-55*

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

1. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі і включає два теоретичних питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом з загальними і специфічними закономірностями розвитку особистості в психофізичних порушеннях.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Дайте визначення термінам: «онтогенез», «дизонтогенез».

2. Розкрийте причини, які впливають на порушення зору.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Конспект першоджерел	5
Проект	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Критеріями оцінювання роботи з *першоджерелами* є здатність студента тезово розкрити зміст запропонованого матеріалу. Оцінювання *проекту* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

- Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія: [навч. посіб. Для студентів вищих педагогічних навчальних закладів]. – Част. I і II. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 720 с.

- Богуш А.М. Речевая подготовка детей к школе. – К.: Рад.школа, 1984. – 174с.
- Богуш А.М. Обучение правильной речи в детском саду. – К.: Рад.школа, 1990.
- Выготский Л.С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 1996. – 414с.
- Глухов В.П. О формировании связной писательной речи у старших дошкольников с общим недоразвитием речи //Дефектология. –1990. –№6. – С. 63 – 70.
- Глухов В.П. Формирование связной монологической речи у детей с ОНР в процессе обучения их пересказу //Дефектология. –1989. – №1. – С.
- Глухов В.П. Особенности обучения рассказыванию по картине детей дошкольного возраста с общим недоразвитием речи // Дефектология. –1986. – №3.
- Гришпун В.М., Селиверстов В.И. Развитие коммуникативных умений у дошкольников в процессе логопедической работы над связной речью //Дефектология. – 1988. – №3. – С. 81 – 84.
- Зрожевська А. Опис – основа зв'язної розповіді //Дошкільне виховання. – 1991. – №2. – с.4 –5.
- Иваненко С.Ф. Формирование восприятия речи у детей с тяжёлыми нарушениями произношения. – М.: Просвещение, 1984.
- Карпова С.Н. Осознание словесного состава речи дошкольниками. – МУ, 1967.
- Каше Г.А. Подготовка к школе детей с недостатками речи. – М.: Просвещение, 1985.
- Кольцова М.М. Ребенок учится говорить. – М.: Сов. Россия, 1973. –158с.
- Короткова Э.П. Обучение детей дошкольного возраста рассказыванию. – М.: Просвещения, 1982. – 127с.
- Курицына А.М. Формирование связной речи у детей 5-6 летнего возраста с фонетико-фонематическим недоразвитием речи // Дефектология. –1998. – №6.
- Лалаева Р.И. Коррекция общего недоразвития речи у дошкольников. – Санкт-Петербург, 1999.
- Лексична робота з українського мовлення з дітьми старшого дошкільного віку /Луценко І.К. – К.: Освіта, 1994.
- Леонтьев А.А. Слово в речевой деятельности – М, 1965. – 245 с.
- Лопатина Л.В., Серебрякова Н.С. Преодоление речевых нарушений у дошкольников. – Санкт-Петербург, 2001.
- Лурия А.Р., Юдович Ф.Я. Речь и развитие психических процессов у ребенка. М.: Акад.пед.наук, 1956. – 94с.
- Прищепа К.С. Навчання грамоти. К.: “Форум”, 2002.
- Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови у дітей – К.: Рад. шк. 1983.
- Федоренко Л.П. Закономерности усвоения родной речи. – М, 1984.
- Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Подготовка к школе детей с общим недоразвитием речи в условиях спец.детского сада. – М.: Альфа, 1993.
- Цветкова Л.С. Нейропсихология счёта письма и чтения. – М., 2000.

- Шевченко О. Ігровий компонент дидактичних вправ із розвитку фонематичних процесів у дітей із вадами мовлення // Дефектологія. – №2.– 1999.

- Эльконин Д.Б. Некоторые вопросы психологии усвоения грамоты // Вопросы психологи. – 1956. – №5.

10.2. Допоміжні джерела

- Алексеев А. В. Я спокоен. Как защитить себя от стресса : [методика тренировки психики и контроля эмоций] / А. В. Алексеев. – Ростов-н-Д : Феникс, 2004. – 155 с.

- Архипова Е. Ф. Стертая дизартрия у детей: учебное пособие / Е. Ф. Архипова. - М. : АСТ Астрель, 2006. - 319 с.

- Бадалян Л. О. Детская неврология / Л. О. Бадалян. – М. : Медицина, 1984. – 576 с.

- Галущенко В.І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою дизартрією: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.03. – О., 2012. – 247 с.

- Конопляста С. Ю. Психолого-педагогічне вивчення дітей з вадами мовлення / С. Ю. Конопляста // Удосконалення підготовки науково-педагогічних кадрів в Україні : зб. наукових праць. К. : УДПУ імені М. П. Драгоманова, 1997. – С. 112-117.

- Копачевская Л. А. Формирование интонационной выразительности у детей с речевыми нарушениями : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.03. – М., 2000. – 18 с.

10.3. Інтернет-ресурси

<https://mromantika1.wixsite.com/mysite>

Сайт-помічник для практикуючих логопедів та творчих педагогів!

<http://www.logopedia.com.ua>

Український логопедичний сайт для логопедів.

<http://logopedia.com>

Сайт "Логопед".

<http://www.logoped.ru>

Сайт "Логопед.ru".

<http://logopedu.com.ua>

Клуб професійних логопедів.

<http://innagidkih.ucoz.com>

Сайт для тих, кого цікавить логопедія.

<http://logozon.net>

Професійна серія логопедичних інструментів.

<http://Logoped.in.ua>

Сайт навчального центру, який проводить курси підвищення кваліфікації для логопедів і дефектологів, в тому числі дистанційні.

<http://irina-logo.at.ua>

Сайт для логопедів.

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року